

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Factors related to volunteer spirit behavior among nursing students at Bangkokthonburi University

ชลธิชา ชลสวัสดิ์ นาดสุดา โชติวัฒนากุลชัย และสุธิดาธีระพิทยานนท์

Chonticha Chonsawat, Nadsuda Chotwattanakulchai, and Suthida Theerapithayanon

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Nursing, Bangkokthonburi University

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมจิตอาสา และปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 210 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมจิตอาสา และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง และ 2) การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตน และเจตคติต่อจิตอาสา สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลได้ โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 37.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: นักศึกษาพยาบาล, พฤติกรรมจิตอาสา

Abstract

This descriptive research aimed to study the level of volunteer spirit behavior among nursing students at Bangkokthonburi University, and to predict their volunteer spirit behavior. A sample of 210 nursing students at Bangkokthonburi University, was selected using simple random sampling technique. The research tool was a questionnaire on volunteer spirit behavior and its related factors. The data were analyzed using descriptive statistics, and stepwise multiple regression analysis. The research findings were as follows. 1) Volunteer spirit behavior of nursing students was at the high level, and 2) social support, perceived self-efficacy and attitude toward volunteer spirit could significantly predict volunteer spirit behavior of nursing students at $p < .01$. These predictors accounted for 37.4 percent.

Keywords: Nursing Student, Volunteer Spirit Behavior

Corresponding author E-mail: chon_wat_24@hotmail.co.th

วันที่รับบทความ: 26 กันยายน 2562 วันที่ตอบรับบทความ: 4 มกราคม 2563

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นสังคมวัตถุนิยม ทำให้ค่านิยมและประเพณีดั้งเดิมที่ฝังมาอย่างถูกชะเลย การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ภาวะการณ์เหล่านี้แสดงถึงแนวโน้มสำคัญที่สถาบันการศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ นั่นหมายถึงสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในตัวผู้เรียนให้มากขึ้น ดังจุดมุ่งหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ การสร้างบุคคลและสังคมแห่งการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับทุกคน กล่าวไว้ในคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 5 คือ มีคุณธรรม จิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกในการเป็นคนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) จากการศึกษาที่สังคมไทยคาดหวังให้คนไทยทุกคนมีจิตสำนึกสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นการพัฒนาให้นักเรียนและนักศึกษาให้มีจิตอาสาจึงมีความสำคัญยิ่ง สถานศึกษาควรมีการสอดแทรกกิจกรรมจิตอาสาเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกภายในให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ ควบคู่กับการมีจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศตามปรัชญาของคณะพยาบาลศาสตร์คือ “ความรู้ดี มีคุณธรรม ผู้นำสุขภาพ” และได้กำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา คือ “จิตสาธารณะ” ด้วยเหตุที่การส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นพลเมืองผู้ที่มีจิตสาธารณะ จึงเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของคณะพยาบาลศาสตร์

จิตอาสา หรือจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออก

ของพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้น โดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับ มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคมโดยการเสียสละเวลา แรงกาย สติปัญญา สิ่งของ หรือเงินทองเพื่อสาธารณประโยชน์ มีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่นิ่งดูตาย เมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยาก และมีความสุขเมื่อได้กระทำพฤติกรรมจิตอาสา (ดวงกมล ทองอยู่, 2555) จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Bandura (1986) ได้เสนอว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ ได้แก่ ตัวบุคคล และสิ่งแวดล้อม Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมอย่างเดียว หากแต่มีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย และร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านจิตใจหรือปัจจัยด้านตัวบุคคล คือ การรับรู้ความสามารถของตน เจตคติต่อจิตอาสา (ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, และชญญา ลีศักดิ์รุฬฟาย, 2556; สุพัฒนา บุญแก้ว, 2556) การเห็นคุณค่าในตนเอง (ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, และชญญา ลีศักดิ์รุฬฟาย, 2556) ปัจจัยด้านสังคม หรือด้านสิ่งแวดล้อม คือ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา การสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน มหาวิทยาลัย และการสนับสนุนทางสังคม (ณัฐชัฐดา สุภาพจน์, 2561; สุคนธ์ธธา เสงี่ยมเจริญ, 2556; Andam, Hematinejad, Hamidi, Ramnezaanejad, & Kazemnejad, 2009) และปัจจัยทางสื่อมวลชน (อาทิตยา มากสาคร, 2013) ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, และชญญา ลีศักดิ์รุฬฟาย (2556) ศึกษาพบว่าปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจต่อพฤติกรรมจิตอาสา การสนับสนุนทางสังคม และการมองเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลจากการวิจัยนี้ จะใช้เป็นแนวทางต่อการพัฒนา เสริมสร้างและส่งเสริม

การเป็นผู้ที่มีจิตอาสาที่เหมาะสมแก่นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับของพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

2. ทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวทำนายของปัจจัยทางจิตใจ ได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตน และการเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา และการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยทางสื่อมวลชน ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางจิตใจ ได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตน และการเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา และการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยทางสื่อมวลชน ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาพยาบาล ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้การจับสลากรายชื่อแบบไม่แทนที่

เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถาม 7 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างจากแนวคิดองค์ประกอบของพฤติกรรมจิตอาสาของพันธณีย์ วิหคโต จันทร สุกุลวงศ์ไพบุลย์ และสุดาวรรณ

เครือพานิช (2542) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) และทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคมของ Cobb (1976) และแบบวัด 1 ชุด มีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษา ให้เลือกตอบและเติมคำ จำนวน 3 ข้อ

2. พฤติกรรมจิตอาสา มีจำนวน 20 ข้อ สร้างโดยใช้แนวคิด องค์ประกอบพฤติกรรมจิตอาสาของกรมวิชาการ (2542) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนา การตอบใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ ปฏิบัติทุกครั้ง ถึง ไม่ปฏิบัติเลย ให้คะแนน 5-1 ตามลำดับ การแปลผลระดับใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ 4.50-5.00 หมายถึง ระดับสูงมาก, 3.50-4.49 หมายถึง ระดับสูง, 2.50-3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง, 1.50-2.49 หมายถึง ระดับน้อย, และ 1.00-1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3. เจตคติต่อจิตอาสา จำนวน 7 ข้อ

4. การรับรู้ความสามารถของตน จำนวน 7 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ให้คะแนน 5-1 ตามลำดับ

5. การมีตัวแบบด้านจิตอาสา จำนวน 8 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด ให้คะแนน 5-1 ตามลำดับ

6. การสนับสนุนทางสังคม จำนวน 11 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ ได้รับเสมอ ถึง ไม่เคยเลย ให้คะแนน 5-1 ตามลำดับ

7. การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ จำนวน 7 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5-1 ตามลำดับ

8. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองใช้ Rosenberg's Self-Esteem Scale (RSES) ของโรเซนเบิร์ก แปลโดย ทินกร วงศ์ปการันย์ และณัทย์ วงศ์ปการันย์ (2554) จำนวน 10 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 4-1 ตามลำดับ

แบบสอบถามได้รับการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 นำแบบสอบถามไปใช้กับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ดังนี้ พฤติกรรมจิตอาสา เท่ากับ 0.913, เจตคติต่อจิตอาสา เท่ากับ 0.783, การรับรู้ความสามารถของตน เท่ากับ 0.815, การเห็นคุณค่าในตนเอง เท่ากับ 0.751, การมีตัวแบบด้านจิตอาสา เท่ากับ 0.776, การสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ 0.886, และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ เท่ากับ 0.809

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงกันยายน พ.ศ. 2559

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ตามหนังสือที่ ว 326/7/2559 วันที่ 25 มกราคม 2559 กลุ่มตัวอย่างได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของ

การวิจัย ให้สิทธิ์ในการตัดสินใจที่จะตอบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม และลงนามในใบยินยอม

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าพบกลุ่มนักศึกษาพยาบาลในชั้นเรียน และแจกแบบสอบถามให้ตอบเป็นรายบุคคลและเก็บกลับทันทีเมื่อตอบเสร็จ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวม เท่ากับ 3.85 (SD = 0.47) อยู่ในระดับสูง ในรายด้านทั้ง 3 อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา และในรายข้อ มี 19 ข้ออยู่ในระดับสูง มีเพียง 1 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ 15. ฉันสนใจเฉพาะเรื่องราวของตนและคนในครอบครัวเท่านั้น (ตาราง 1)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวม รายด้าน และรายข้อ ของนักศึกษาพยาบาล (n = 210)

พฤติกรรมจิตอาสา	M	SD	ระดับ
ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	3.99	0.52	สูง
1. เมื่อเห็นอาจารย์ หรือเพื่อนถือของดินมือ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	4.21	0.75	สูง
2. เมื่อเพื่อนไม่ได้นำอุปกรณ์การเรียนมา ฉันจะแบ่งปันอุปกรณ์การเรียนให้เพื่อน	4.41	0.68	สูง
3. เมื่อเพื่อนมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ฉันจะอาสาให้คำแนะนำแก่เพื่อน	3.83	0.74	สูง
4. ฉันบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเสมอ	3.69	0.80	สูง
5. ฉันช่วยเหลือครู เพื่อน หรือผู้อื่น แม้ไม่ได้ถูกร้องขอให้ช่วย	3.96	0.73	สูง
6. ฉันให้คำแนะนำแก่เพื่อนที่ปฏิบัติผิดระเบียบของคณะ	3.58	0.93	สูง
7. ฉันมักจะให้กำลังใจ คำแนะนำเมื่อเพื่อนกำลังมีความทุกข์ หรือประสบปัญหา	4.27	0.67	สูง
ด้านการเสียสละต่อสังคม	3.97	0.51	สูง
8. ฉันช่วยเก็บขยะและทำความสะอาดบริเวณชั้นเรียน และบริเวณคณะ	3.79	0.78	สูง

9. ฉันทยินดีช่วยเหลือ และทำประโยชน์เพื่อสังคม เมื่อมีโอกาส	4.26	0.66	สูง
10. ฉันททำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยที่ไม่ต้องมีใครร้องขอ	3.95	0.68	สูง
11. ฉันทสละเวลาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาเพื่อนที่ต้องการความช่วยเหลือเสมอ	4.00	0.74	สูง
12. ฉันทยินดีสละโอกาสที่ดีให้กับผู้ที่ขาดแคลนหรือผู้ที่จำเป็น	3.90	0.71	สูง
13. ฉันทเคยบริจาคสิ่งของและเงินเพื่อคนที่ขาดแคลนและด้อยโอกาส	4.07	0.81	สูง
14. ฉันทใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรม / โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่คณะ และมหาวิทยาลัยจัดขึ้น	3.84	0.81	สูง
ด้านการมุ่งมั่นพัฒนา	3.56	0.59	สูง
15. ฉันทสนใจเฉพาะเรื่องราวของตนและคนในครอบครัวเท่านั้น	2.97	1.14	ปานกลาง
16. ฉันทมักจะพูดโน้มน้าวให้เพื่อนทำงานเพื่อส่วนรวม	3.73	0.75	สูง
17. ฉันทรณรงค์ให้เพื่อน และผู้อื่นทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมเสมอ	3.61	0.85	สูง
18. ฉันทเชิญชวนให้เพื่อน ๆ คิดกิจกรรมหรือแนวทางที่เสริมสร้างให้เพื่อนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม	3.66	0.83	สูง
19. ฉันทช่วยคิดหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหา	3.72	0.83	สูง
20. ฉันทเชิญชวนเพื่อน พี่น้อง เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมเสมอ	3.63	0.84	สูง
โดยรวม	3.85	0.47	สูง

2. ผลการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยใช้ตัวทำนายของปัจจัยทางจิตใจ ได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตน และการเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา และการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยทางสื่อมวลชน ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

2.1 พฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ เจตคติต่อจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตน การมีตัวแบบด้านจิตอาสา การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนความสัมพันธ์ของคู่ตัวแปรอิสระพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา (n = 210)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
1. พฤติกรรมจิตอาสา	1.000						
2. เจตคติต่อจิตอาสา	.498**	1.000					
3. การรับรู้ความสามารถของตน	.524**	.707**	1.000				
4. การเห็นคุณค่าในตนเอง	.074 ^{ns}	.302**	.365**	1.000			
5. การมีตัวแบบด้านจิตอาสา	.368**	.435**	.430**	.330**	1.000		
6. การสนับสนุนทางสังคม	.506**	.436**	.443**	.265**	.455**	1.000	
7. การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ	.249**	.499**	.370**	.305**	.507**	.349**	1.000

** p < .01, ns: not significant

2.2 ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา จิตอาสาได้ร้อยละ 37.4 (ตาราง 3) ส่วนการเห็นคุณค่าใน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การสนับสนุน ตนเอง การมีตัวแบบด้านจิตอาสา และการได้รับข้อมูล ทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตน และเจตคติต่อ ข่าวสารจากสื่อไม่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ จิตอาสา โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรม

ตาราง 3 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีโดยใช้การวิเคราะห์ การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (n = 210)

ปัจจัยทำนาย	B	SEB	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	1.075	0.255	-	4.221	.000
1. การสนับสนุนทางสังคม (S)	0.252	0.050	0.313	5.030	.000
2. การรับรู้ความสามารถของตน (P)	0.260	0.079	0.260	3.280	.001
3. เจตคติต่อจิตอาสา (A)	0.192	0.085	0.178	2.264	.025

F = 42.673, p < .01, R²_{adj} = 0.374

เขียนเป็นสมการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ดังนี้

สมการทำนายที่ใช้คะแนนดิบ	Y _{behavior}	=	1.075 + 0.252 X _S + 0.260 X _P + 0.192 X _A
สมการทำนายที่ใช้คะแนนมาตรฐาน	Z _{behavior}	=	0.313 Z _S + 0.260 Z _P + 0.178 Z _A

การอภิปรายผลการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมและในรายด้านทั้ง 3 ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะพยาบาลศาสตร์ ที่มีเอกลักษณ์ “จิตอาสา พัฒนาคุณธรรม นำสุขภาพ” และกำหนดคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักศึกษา คือ “จิตสาธารณะ” คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะ จึงเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีด้านจิตอาสาระหว่างนักศึกษาทุกชั้นปี มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน จัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ด้านจิตอาสา สอดคล้องกับธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ และชญญา ลีศักดิ์รุฬห์ (2556) พบว่า ระดับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตน และเจตคติต่อจิตอาสา โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 37.4 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1996) ที่อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ ว่าองค์ประกอบภายในมนุษย์และสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกันและกันในลักษณะที่แต่ละองค์ประกอบต้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องที่ถ้อยอาศัย ความสัมพันธ์เกิดระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ความคาดหวังหรือความเชื่อซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล 2) พฤติกรรม และ 3) สิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัย มีลักษณะต่อเนื่องกัน เป็นขั้นตอนเป็นระบบที่เกี่ยวกันไว้ ในบางครั้ง สิ่งแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลทางสังคมที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์ โดยผ่านตัวแบบ การสอน และการชักจูงทางสังคมอาจมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมได้มากกว่า

องค์ประกอบภายในตัวบุคคล แต่ในบางโอกาสองค์ประกอบภายในตัวบุคคลก็อาจมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมมนุษย์มากกว่าสิ่งแวดล้อม

การสนับสนุนทางสังคมจากผู้ปกครอง เพื่อสอนอาจารย์ และมหาวิทยาลัย เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร, วิมล เหมือนคิด และชญญา ลีศักดิ์รุฬห์ (2553) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และสุคนธ์ธิดา เส็งเจริญ (2556) พบว่า การสนับสนุนทางสังคม เช่น จากครูอาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย มีอิทธิพลทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การรับรู้ความสามารถของตน นักศึกษาที่มีการรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถที่จะกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะสูง จะเกิดแรงผลักดันให้นักศึกษามีจิตอาสาสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีของ Bandura (1986) ที่อธิบายว่า การที่บุคคลเชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำได้ จะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการกระทำที่จะนำไปสู่ผลที่พึงปรารถนา การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะแสดงออกถึงความสามารถนั้น ๆ และจะอดทนพยายามจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ และชญญา ลีศักดิ์รุฬห์ (2556) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจารุณี จันทร์เจริญ (2555) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จังหวัดลพบุรี ได้

เจตคติที่ดีต่อจิตอาสา ทำให้มีพฤติกรรมจิตอาสาสูงขึ้น เนื่องจากเจตคติเป็นความพร้อมเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรม ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่ง (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) เมื่อนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อจิตอาสา นักศึกษาจะประเมินว่าจิตอาสาเป็นสิ่งที่ดี มีโอกาสช่วยเหลือสังคม เกิดความภาคภูมิใจ มีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือ สอดคล้องกับ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร, วิมล เหมือนคิด และ ชัญญา ลีศักดิ์รุฬฟาย (2553) พบว่าเจตคติต่อจิตอาสาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสุพัฒนา บุญแก้ว (2556) พบว่าเจตคติต่อจิตอาสาเป็นตัวแปรที่สำคัญลำดับแรกในการทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครทุกชาติทั้งโดยรวมและรายด้าน

การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีตัวตนด้านจิตอาสา และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อไม่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยอธิบายได้ว่า

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการที่บุคคลมองเข้าหาตนเอง ยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถ และใช้ความสามารถที่มีอยู่ในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าที่ได้รับการยอมรับซึ่งอาจไม่ได้มาจากการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม (ปิยะภรณ์ กันเกตุ, 2554) ดังนั้น นักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง อาจเกิดจากมีผลการเรียนดี หรือทำกิจกรรมที่ตนชื่นชอบได้ดี หรือทำกิจกรรมที่ตนเชื่อมั่นว่าจะทำสำเร็จได้ดี แต่อาจไม่ใช่ปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลทำความดีต่อผู้อื่น หรือแสดงพฤติกรรมจิตอาสา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะของนักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในวัยคาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

ตอนต้น ตามทฤษฎีของ Erikson (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) เป็นช่วงที่มีความรู้สึกสับสน ไม่มั่นใจในตนเอง ต้องครุ่นคิดเกี่ยวกับสภาพของตนในสังคม จึงพยายามหาเอกลักษณ์ของตนเอง พัฒนาการความรู้สึกผูกพันเพื่อนสนิท โดยเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ดังนั้นการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมจิตอาสาสำหรับนักศึกษาอาจเป็นเพียงความต้องการค้นพบตนเองหรือต้องการได้รับการยอมรับ ซึ่งอาจไม่ใช่ลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริงที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมจิตอาสา

ตัวแบบทางจิตอาสาไม่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลได้ อาจเป็นผลจากการมีตัวแบบด้านจิตอาสา เช่น เพื่อน รุ่นพี่ ผู้ปกครอง แสดงพฤติกรรมจิตอาสาให้นักศึกษาได้เห็น หรือมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงแล้วทำให้เกิดความประทับใจ เป็นแรงจูงใจอยากกระทำตาม และถ้าได้รับการยอมรับจะเป็นปัจจัยเร่งให้แสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง แต่นักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มที่พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย ทำให้ผู้ปกครองและเพื่อนจากภายนอกไม่ค่อยได้พบกัน และรุ่นพี่จะพบกันเมื่อทำกิจกรรมร่วมกันเท่านั้นซึ่งแสดงถึงความไม่สม่ำเสมอของตัวแบบด้านจิตอาสา สอดคล้องกับ ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ และชัญญา ลีศักดิ์รุฬฟาย (2556) พบว่า ตัวแบบทางจิตอาสา ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลได้ เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ และมีงานที่ได้รับมอบหมายทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลจำนวนมาก จึงอาจสนใจข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับสาระทางวิชาการน้อย ไม่มีความสม่ำเสมอในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องทุกระดับชั้นเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านจิตอาสา และคงระดับจิตอาสาให้อยู่ในระดับสูงต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาในนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการให้การสนับสนุนทางสังคม เจตคติต่อจิตอาสาและการรับรู้ความสามารถของตนของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จารุณี จันทร์เจริญ. (2555). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐชัฐดา สุภาพจน์. (2561). จิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*, 13(1), 78-88.
- ดวงกมล ทองอยู่. (2555). การประยุกต์ทฤษฎีทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตอาสาในเด็กและเยาวชนไทย. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 2(1), 11-22.
- ทินกร วงศ์ปการันย์, และณหทัย วงศ์ปการันย์. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบิร์ก: การศึกษาในนักศึกษาไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 56(1), 59-70.
- ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, และชญญา ลีศักดิ์ธูพาย. (2556). ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 6(1), 64-73.
- ปิยาภรณ์ กันเกตุ. (2554). ความสุข การเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาแตกต่างกัน. *วารสารจิตวิทยาคลินิก*, 42(2), 7-18.
- ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร, วิมล เหมือนคิด, และชญญา ลีศักดิ์ธูพาย. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 3(1), 9-16.
- พันธณีย์ วิหคโต, จันทร์ สกลวงศ์ไพบุลย์, และสุดาวรรณ เครือพานิช. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เสี่ยงละมุ่มมั่นพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 วัยรุ่น-วัยสูงอายุ* (พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและปฏิบัติการ*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันธธา เส็งเจริญ. (2556). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

- สุพัฒนา บุญแก้ว. (2556). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- อาทิตยา มากสาคร. (2013). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนิสิตแพทย์ระดับปริญญาตรี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *Rajabhat Journal of Sciences, Humanities & Social Sciences*, 14(1), 42-52.
- Andam, R., Hematinejad, M., Hamidi, M., Ramnezannejad, R., & Kazemnejad, A. (2009). Study on the volunteering motivations in sport (In Persian). *Olympic Journal*, 3(47), 105-116.
- Bandura, A. (1986). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300-314.